

Tribine
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
i
Kluba pravnika grada Zagreba

210. tribina

REVIZIJA U PARNIČNOM POSTUPKU
***DE LEGE FERENDA* – REVIZIJA PO DOPUŠTENJU**

uvodničar: **Marko Bratković**, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

voditelj i urednik: akademik **Jakša Barbić**

Zagreb, 9. veljače 2017.

REVIZIJA U PARNIČNOM POSTUPKU DE LEGE FERENDA – REVIZIJA PO DOPUŠTENJU

J. Barbić:

Kolegice i kolege, dobra večer! Otvaram 210. tribinu. Danas ćemo se baviti građanskim procesnim pravom. Vidim po publici da smo dobro pogodili temu. Riječ je o reviziji u parničnom postupku *de lege ferenda*.

Danas je aktualno pitanje što napraviti s revizijom kao pravnim lijekom u parničnom postupku. S jedne je strane aktualno kako riješiti pitanje golemih zaostataka u predmetima koji su na Vrhovnom sudu RH, kako smanjiti očigledne znatne zaostatke, a s druge svakako sačuvati ulogu koju taj Sud ima u skrbi za jedinstvenu primjenu prava. Prvi zadatak ni u kom smislu ne smije ići na štetu drugoga. Stoga tu treba postići ravnotežu. Kako je postići?

Sadašnja izvanredna revizija zahtijeva od sudaca da prouče spis da bi odlučili hoće li se revizija dopustiti ili ne. Iako im to zadaje manje posla, ipak treba potrošiti dosta vremena na svakom predmetu u kome se revizija neće dopustiti. Otpada izvještavanje, vijećanje i pisanje odluke. Ipak, i ta revizija pridonosi stvaranju uskoga grla na Vrhovnom sudu. Treba tražiti rješenje koje će smanjiti priljev spisa na Vrhovni sud RH, s time da se ni najmanje ne umanji njegova temeljna zadaća u vezi s ujednačenom primjenom prava.

Da bismo razmotrili to pitanje i vidjeli kako na njega odgovoriti, zamolili smo kolegu Marka Bratkovića s Katedre za građansko procesno pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu da nas obavijesti o mogućim rješenjima, o prijedlozima koji se pripremaju i uopće što učiniti da se postigne spomenuti cilj, tj. zadovolje obje spomenute potrebe u vezi s ulogom i radom Vrhovnog suda RH.

Kolega Bratkoviću, izvolite!

M. Bratković:

Dobra večer! Hvala akademiku Barbiću na uvodnim riječima i osobito hvala svima vama koji ste došli na ovu tribinu čuti moja promišljanja u vezi s revizijom u parničnom postupku. Posebno ću se osvrnuti na nacrt novele Zakona o parničnom postupku iz 2016. godine kojim je predviđeno uvođenje tzv. revizije po dopuštenju Vrhovnog suda.

Čini mi se prikladnim početi ovo izlaganje prikazom dvaju grafikona. Prvi prikazuje broj revizijskih predmeta u radu Vrhovnog suda u proteklih deset godina, od 2006. do 2015. godine. Razvidno je da postupno raste broj i neriješenih i zaprimljenih revizijskih predmeta te da je u 2015. godini u radu Vrhovnog suda bilo više od 22.000 predmeta. Vratit ćemo se još tom grafikonu, ali mislim da je ilustrativan i sljedeći grafikon. On prikazuje odnos broja riješenih i neriješenih revizijskih predmeta. Od 2008. godine broj neriješenih revizijskih predmeta ubrzano raste te je u 2015. godini dostigao brojku od 17.000. Koji su razlozi takva stanja?

U svom ću izlaganju najprije iznijeti ponešto o sadašnjem uređenju revizije u hrvatskome parničnom postupku, zatim analizirati svrhu revizije u parničnom postupku te mogućnost njezina ostvarivanja u aktualnoj sudskoj praksi. Nadalje, govorit ću o ključnim momentima najavljene novele ZPP-a iz 2016. godine. Budući da je slovenski model poslužio kao nadahnuće hrvatskom zakonopiscu, čini mi se opravdanim usporediti naša iskustva sa slovenskim iskustvima u vezi s revizijom. Na kraju bih iznio i neke nomotehničke nespretnosti koje, čini mi se, mogu onemogućiti da se ono što je zamišljeno doista i realizira u praksi. No, počnimo redom.

Zakon o parničnom postupku iz 1976. godine pretrpio je mnoge izmjene. Ovdje su masnim tiskom označene novele koje se na neki način odnose na izmjenu zakonskoga uređenja revizije. Neke od njih odnose se samo na promjenu visine vrijednosnoga kriterija, ali novela ZPP-a iz 2003., 2008. godine, pa i ova iz 2011. te odluka Ustavnog suda iz 2014. godine dosta su utjecale na aktualno stanje revizije u hrvatskome parničnom postupku.

Od 1976. godine revizija je izvanredni pravni lijek dopustiv prema nekoliko kriterija. Jedan je od njih vrijednosni kriterij. Prema tom kriteriju, da bi tzv. redovna revizija bila dopuštena, vrijednost pobijanoga dijela spora mora, prema aktualnom uređenju, prelaziti 200.000 kuna odnosno 500.000 kuna u postupcima pred trgovačkim sudovima. Nadalje, postoji i kauzalni kriterij, djelomično predviđen u Zakonu o parničnom postupku za neke radne sporove, a djelomično u obiteljskom zakonodavstvu gdje je izrijeком predviđeno da je u nekim sporovima dopuštena tzv. redovna revizija. Sporno je je li redovna revizija dopuštena i prema Zakonu o medijima i Zakonu o suzbijanju diskriminacije. Čini se da Vrhovni sud te revizije smatra izvanrednima otkad je u ZPP unesena odredba čl. 399., st. 2. da se sve revizije predviđene posebnim propisima smatraju izvanrednima ako u tome posebnom propisu nije izrijeком drukčije predviđeno. Ta je praksa Vrhovnog suda donekle sporna, ali o tome možemo detaljnije u raspravi. Od 2008. godine postoji i tzv. proceduralni

kriterij. Mogućnost izjavljivanja revizije prema tom kriteriju uvedena je, tako se barem tumači, da bi se osigurao pravni lijek protiv presuda koje su utemeljene na činjeničnom stanju koje je prvi put utvrđivao drugostupanjski sud uzimajući u obzir činjenice i dokaze sadržane u spisu odnosno protiv presuda koje je drugostupanjski sud donio nakon što je, radi utvrđivanja činjenica, na raspravi ponovo izveo dokaze koje je već prije izveo prvostupanjski sud.

Kada je 1999. godine prvi put vrijednosni kriterij postavljen na prilično visokih 100.000 kuna, postavilo se pitanje je li moguće da u tim okvirima Vrhovni sud ostvaruje svoju ustavnu zadaću osiguranja jedinstvenosti u primjeni prava i ravnopravnosti svih u toj primjeni ako pred taj Sud, uz predmete koji udovoljavaju kauzalnom kriteriju, mogu doći samo predmeti koji udovoljavaju tomu prilično visokomu vrijednosnom cenzusu. Po uzoru na austrijsko zakonodavstvo uvedena je stoga 2003. godine u hrvatski parnični postupak tzv. revizija po dopuštenju žalbenog suda. Drugostupanjski sud bio je ovlašten (a i dužan) protiv svoje odluke dopustiti reviziju ako je smatrao da je pravno pitanje koje se u predmetu u kojem je odlučivao problematizira važno za jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni. Hrvatski drugostupanjski sudovi, međutim, nisu bili osobito skloni dopuštati takve izvanredne revizije. To se djelomično može objasniti psihološkim razlozima, ali i načinom vrednovanja sudačkoga rada. Drugostupanjski se sud, naime, dopuštanjem revizije izvirgavao opasnosti da njegova odluka bude ukinuta, dok te opasnosti nije bilo ako reviziju nije dopustio.

Ilustrativna je prepiska između Ustavnog i Vrhovnog suda o božićnici i naknadi za dar za djecu koje 2000. godine nisu bile isplaćene državnim službenicima i namještenicima. Mnogi državni službenici i namještenici tužili su Republiku Hrvatsku diljem Lijepe Naše. Sudovi, najprije prvostupanjski, a potom i žalbeni, različito su sudili u tim činjenično i pravno vrlo sličnim predmetima. Dodatan problem bilo je to što su ti sporovi bili sporovi male vrijednosti u kojima je prema tadašnjem uređenju revizija bila isključena. S obzirom na to da se kod nas Ustavni sud vrlo često poima kao četvrta instancija, a budući da je revizija bila isključena, velik je broj stranaka u tim predmetima podnio ustavnu tužbu. Ustavni se sud zabrinuo zbog velika broja ustavnih tužbi te je Hrvatskom saboru uputio izvješće o neodrživosti takva stanja. Ustavni je sud upozorio da je došlo do poremećaja nadležnosti između Ustavnog suda i Vrhovnog suda te je od Hrvatskog sabora zatražio da se izmijeni tadašnje uređenje revizije. Smatrao je, naime, da je ustavna tužba, a ne revizija (kako bi trebalo biti), postala sredstvo za osiguravanje

jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, s čime se ne bih složio. Mislim da ustavna tužba ne bi smjela postati sredstvo kojim bi se kontrolirala pravilnost utvrđivanja činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava ako ta primjena ne bi bila protivna Ustavu. Ustavni bi sud, dakle, sam trebao ograničiti polje svoga rada na razmatranje ustavnih pitanja, što katkad neopravdano ne čini.

Kao posljedica prepiske Ustavnog suda i Hrvatskog sabora došlo je do izmjene koncepta revizije novelom ZPP-a iz 2008. godine. Dopuštenje revizije izuzeto je iz ovlasti drugostupanjskih sudova i povjereno Vrhovnom sudu. U zakonu su primjerično pobrojane situacije u kojima bi taj sud trebao dopustiti reviziju: neujednačenost prakse drugostupanjskih sudova, različitost prakse Vrhovnog suda u odnosu prema presudi drugostupanjskog suda i potreba preispitivanja sudske prakse Vrhovnoga suda, osobito s obzirom na odluke Ustavnoga suda, Europskoga suda za ljudska prava i Europskoga suda u Luxembourgju.

Koja je, međutim, svrha revizije u parničnom postupku? U našoj se doktrini (primjerice u udžbeniku profesora Trive i Dike), ali i u austrijskoj te njemačkoj doktrini, reviziji tradicionalno pripisivala dvojaka funkcija – u privatnom i javnom interesu. U privatnom je interesu individualnih stranaka da najviša sudska instancija kontrolira pravilnost suđenja prvostupanjskoga i drugostupanjskoga suda u konkretnom slučaju. Toj bi svrsi, prije svega, trebala služiti redovna revizija. Redovna revizija, naime, nije ništa drugo nego ograničena žalba. U javnom se interesu revizijom osigurava jedinstvenost u primjeni prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni, što je Ustavom postulirana zadaća hrvatskoga Vrhovnog suda. Prema sadašnjem uređenju, toj bi svrsi, prije svega, trebala služiti izvanredna revizija, a istoj bi svrsi trebala služiti i revizija po dopuštenju iz nacrta novele ZPP-a iz 2016. godine.

Kako se, međutim, zacrtana svrha revizije ostvaruje u praksi? Pogledamo li broj sudaca i broj revizijskih predmeta u radu po sucu Građanskoga odjela Vrhovnog suda, vidimo da je svaki od 25 sudaca toga odjela u 2015. godini imao gotovo 900 revizijskih predmeta u radu. Uzme li se u obzir da su u rad na revizijskim predmetima uključeni i sudski savjetnici, taj bi broj bio nešto manji, ali opet prilično velik. Mjera povećanja broja sudaca nije urodila plodom smanjenja broja revizijskih predmeta u radu Vrhovnog suda. Na mrežnim stranicama Vrhovnoga suda samo u 2015. godini objavljeno je više od 17.000 odluka toga Suda. Iako se podatak ne odnosi samo na odluke iz građanske grane sudovanja, nego obuhvaća sve odluke Vrhovnoga suda, vrlo je ilustrativan. Takav

opseg prakse nemoguće je poznavati, a kamoli proučiti, komentirati i slijediti. Stoga nije neobično da nerijetko ni sam Vrhovni sud nema jedinstvenu praksu. Osim toga, budući da je kvaliteta obrnuto proporcionalna kvantiteti, odluke Vrhovnog suda nerijetko se iscrpljuju u navođenju činjeničnog supstrata i ponavljanju odgovora na već razjašnjena pravna pitanja služeći se formulacijama bez „dodane vrijednosti“ kojom bi pridonosile pravnoj sigurnosti i razvoju prava. Da bi donio odluku o reviziji, Vrhovnom je sudu u prosjeku potrebno oko tri godine. Vrhovni sud, osim toga, svake godine odlučuje i u oko tisuću predmeta (označenih signaturom *Rev-x*) u kojima je tužba podnesena prije deset ili više godina. Normativnim uređenjem predviđena svrha revizije u hrvatskoj parničnoj praksi, dakle, nije ostvarena. Odlučujući u tako velikom broju predmeta, Vrhovni sud niti može ostvarivati svoju ustavnu zadaću osiguranja jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni niti ispuniti očekivanja individualnih stranaka da brzo i kvalitetno odluči o zakonitosti odluke protiv koje su podnijeli reviziju. Vrhovni sud, dakle, ne ostvaruje primjereno ni svoju javnu ni privatnu funkciju.

U ostvarivanju svrhe revizije veliku ulogu imaju i odvjetnici. Što je revizija kvalitetnije koncipirana, Vrhovnom je sudu lakše o njoj odlučiti. Još 2009. godine profesor je Dika, međutim, u svojoj monografiji o pravnim lijekovima ustvrdio da mnogi odvjetnici još nisu ovladali tehnikom i tehnologijom redigiranja toga pravnog lijeka. Neki su odvjetnici, naime, izvanredne revizije koncipirali (a neki to još čine) kao da je riječ o redovnoj reviziji pozivajući se u njima na bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešnu primjenu materijalnog prava ne određujući pritom jasno koje je pravno pitanje sporno. Zapravo, ponovili su žalbene razloge izmijenivši u naslovu naziv podneska. Mnoge su odluke Vrhovnog suda iz kojih je vidljivo da se revizijski sud ne smatra dužnim iz navoda revizije iznalaziti pravno pitanje zbog kojega je podnesena ako to pravno pitanje nije jasno određeno, što smatram posve opravdanim.

U novije se vrijeme, ne samo u Hrvatskoj nego i u Njemačkoj, ali i u drugim europskim zemljama, naglasak s privatne funkcije vrhovnog suda premješta na javnu funkciju. Međutim, da bi vrhovni sud mogao kvalitetno odlučivati u predmetima u kojima je to doista potrebno radi osiguranja jedinstvenosti u primjeni prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, broj odluka koje taj sud donosi trebao bi biti razmjerno malen. Manje je više, rekli bi povjesničari moderne umjetnosti. Ako, naime, vrhovni sud odlučuje u (pre)velikom broju predmeta, iluzorno je očekivati da će njegova praksa biti koherentna i dobro obrazložena. Već sam ustvrdio da

hrvatski Vrhovni sud trenutačno ne ostvaruje uspješno ni svoju javnu, ali ni svoju privatnu funkciju. Kojoj bi od tih funkcija *de lege ferenda* trebalo dati prednost? Mislim javnoj, među ostalim, i stoga što je ona Vrhovnom sudu i Ustavom dodijeljena. Kojim bi pravnim lijekom Vrhovni sud mogao ostvarivati svoju ustavnu zadaću? U aktualnom je uređenju parničnog postupka revizija jedini pravni lijek kojim stranka može inicirati odluku Vrhovnoga suda u konkretnom predmetu, što je nužno da bi se postulirana jedinstvenost u primjeni prava (i s tim povezana ravnopravnost u primjeni prava) mogla ostvariti. Dakle, revizija bi mogla biti pravni lijek kojim bi Vrhovni sud mogao ostvarivati svoju ustavnu zadaću.

Što donosi revizijska novela iz 2016. godine? U ovom ću se izlaganju osvrnuti na Nacrt novele koji je objavljen 3. svibnja 2016. Zašto? Jedino je o njemu provedena javna rasprava te su objavljeni i komentari na koje ću se poslije osvrnuti. U stručnoj je javnosti najviše odjeknula vijest da se najavljenom novelom ukida redovna revizija te da se njome uvodi revizija po dopuštenju Vrhovnog suda, vrlo slična sadašnjem uređenju izvanredne revizije. Dakle, Vrhovni sud dopušta reviziju ako bi se u povodu njezina podnošenja mogla očekivati odluka o nekome pravnom pitanju koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi. Nije, dakle, nužno da u dvama predmetima bude različito suđeno, nego Vrhovni sud može već i na temelju jednog predmeta iznijeti svoje stajalište o nekome pravnom pitanju koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njezinoj primjeni.

Što bih izdvojio kao ključne momente reforme? Sud će dopustiti reviziju ako se u povodu njezina podnošenja može očekivati odluka o nekome pravnom pitanju koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi. Primjerično su navedene situacije u kojima je taj uvjet ispunjen, vrlo slične onima iz sadašnjeg uređenja izvanredne revizije. Ipak, nešto je drugo bitna novost. Ne podnosi se odmah revizija, nego Vrhovni sud odlučuje o dopustivosti revizije na temelju prijedloga za dopuštenje revizije koji sastavlja kvalificirani punomoćnik, u pravilu odvjetnik. Tek ako Vrhovni sud dopusti reviziju, revident je u naknadnom roku tom Sudu ovlašten podnijeti reviziju. U odluci kojom odbija prijedlog za dopuštenje revizije dovoljno je da se revizijski sud određeno pozove na nedostatak pretpostavaka za podnošenje revizije. Protiv odluke Vrhovnoga suda o dopustivosti revizije nije dopušten pravni lijek.

Nomotehnički je loše da je u Zakonu najprije naveden rok od 30 dana za podnošenje revizije, a tek dosta kasnije rok od 30 dana za podnošenje prijedloga za dopuštenje revizije, iako potonji u postupku prethodi prvomu. Isto tako, bilo bi ispravnije početak računanja rokova povezati s dostavom, a ne primitkom drugostupanjske odluke odnosno odluke revizijskoga suda o dopuštenosti revizije.

Važno je uočiti bitnu razliku u sadržaju prijedloga za dopuštenje revizije i revizije. Dok se u prijedlogu za dopuštenje revizije stranka mora usredotočiti na određenje pravnoga pitanja i na razloge zbog kojih smatra da reviziju treba dopustiti, dakle uputiti na nejedinstvenost sudske prakse, odstupanje od te prakse ili važnost pravnog pitanja za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava preko sudske prakse, u reviziji revident iznosi argumentirane navode o materijalnopравnim i procesnopравnim nezaklonostima presude protiv koje ju podnosi. U slovenskoj praksi prijedlog za dopuštenje revizije obasiže u pravilu do dvije stranice teksta uobičajena formata i oblikovanja.

Iako iz Nacrta novele ZPP-a to nije posve jasno, o dopustivosti revizije Vrhovni bi sud, bude li se nasljedovala pretežita slovenska praksa, trebao odlučivati samo na temelju prijedloga stranke i uz taj prijedlog priloženih presuda, bez razmatranja spisa predmeta. Uz prijedlog za dopuštenje revizije stranka je, naime, dužna dostaviti prvostupanjsku i drugostupanjsku presudu te odluke sudova na koje se poziva ili ih barem određeno naznačiti. Iz prakse slovenskoga Vrhovnog suda izdvojio sam slučaj u kojem je taj Sud smatrao da reviziju treba dopustiti – je li sud ovlašten prihvatiti sporazum stranaka o povlačenju tužbe iz sudske nagodbe sklopljene u drugoj parnici a da stranka koja se obvezala povući tužbu nije o tome dala odgovarajuću izjavu u tekućoj parnici niti je sud dao tuženiku prigodu da se izjasni o povlačenju tužbe.

Što je još ovdje važno napomenuti? Odluka o dopustivosti revizije nije ovisna o stajalištu Vrhovnoga suda o (ne)pravilnosti odluka nižih sudova niti indicira kakvo će stajalište u vezi s postavljenim revizijskim pitanjem taj Sud zauzeti. Iz komparativnih iskustava država u kojima žalbeni sud odlučuje o dopustivosti revizije protiv odluke koju je sam donio razvidno je da je odluka o važnosti predmeta za jedinstvenost u primjeni prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni različita u odnosu na odluku o tome jesu li niži sudovi *in concreto* povrijedili materijalno ili procesno pravo. Kada dopuste reviziju protiv odluke koju su donijeli, žalbeni sudovi

zacijelo svoju odluku ne smatraju pogrešnom (jer inače ne bi takvu donijeli).

Osvrta na predloženu novelu objavljeni na e-Savjetovanju uglavnom su kritički. Odvjetnička komora, primjerice, smatra da je predloženo uređenje revizije usmjereno isključivo na smanjenje broja predmeta koje obrađuje Vrhovni sud, da se njime smanjuje pravna sigurnost građana te da se strankama uskraćuju Ustavom zajamčena procesna prava. Hrvatska udruga sindikata zabrinuta je zbog ukidanja redovne revizije u radnim sporovima smatrajući da se time povećava pravna nesigurnost. Čini mi se da je zajednička potka svih osvrta nepovjerenje u rad Vrhovnog suda.

Pokušao sam propitati neke od argumenata kritičara reforme revizije iz perspektive prakse Europskog suda za ljudska prava i prakse ustavnih sudova. Je li pristup vrhovnom sudu ustavno odnosno konvencijsko pravo? Europski je sud za ljudska prava u nekoliko navrata potvrdio da nije. Osiguranje jedinstvene primjene prava legitiman je cilj zbog kojeg se može ograničiti pravo na pristup vrhovnom sudu. Za Ustavni sud RH nesporno je da pravo na pristup sudu nije i ne može biti apsolutno. Isto tako, ustavno se pravo na žalbu ne tumači i kao pravo na reviziju.

Sporno je, međutim, nešto drugo. Je li ustavno prihvatljiva odredba da je dostatno da se revizijski sud u odluci kojom odbija prijedlog za dopuštenje revizije određeno pozove na nedostatak pretpostavaka za podnošenje revizije? Slovenski Ustavni sud smatrao je da jest. Napomenuo je da je neobrazlaganje odbijanja prijedloga za dopuštenje revizije nužno da bi Vrhovni sud mogao ispunjavati svoju javnu, odnosno, kako ju je nazvao taj sud, precedentsku ulogu. Slovenski Ustavni sud istaknuo je da je odlučivanje o dopustivosti revizije tek preliminarni postupak *sui generis* koji se provodi u javnom interesu te da se u njemu ne odlučuje o materijalnim pravima građana niti se zadire u njihova prava jer ne postoji pravo na reviziju. Zaključio je da je nužno povjerenje u najvišu sudsku instanciju da bi pravna država uopće mogla funkcionirati.

I Ustavni sud RH već je imao mogućnost odlučivati o sličnoj odredbi uvedenoj novelom ZPP-a iz 2011. godine, prema kojoj se Vrhovni sud u obrazloženju rješenja kojim je odbacio izvanrednu reviziju jer je ocijenio da pravno pitanje zbog kojega je ona izjavljena nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni bio ovlašten samo pozvati na odredbe članka koje predviđaju odbacivanje takve revizije zbog ondje navedenih razloga. Naš je Ustavni sud ukinuo tu odredbu smatrajući da se njezinom primjenom ostavlja dojam da Vrhovni sud

postupa samovoljno i da takvo postupanje nije u skladu s pravom za pošteno suđenje. Ipak, očito iz praktičnih razloga, Ustavni je sud dodao da razlozi za odbacivanje revizije mogu biti sažeti i u samo „jednu rečenicu“ ako ona jasno upućuje na razloge zbog kojih to pitanje nije važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Teško se stoga oteti dojmu da je u ovom slučaju Ustavni sud nepotrebno *in abstracto* inzistirao na obvezi obrazlaganja odbačaja izvanredne revizije. U kasnijoj svojoj praksi, naime, taj sud u konkretnim predmetima u pravilu nije nalazio da bi revidentovo pravo na pravično suđenje bilo povrijeđeno time što je Vrhovni sud u rješenju o odbačaju revizije samo pobrojio elemente koje izvanredna revizija prema zakonu mora sadržavati i ustvrdio da izostanak bilo kojih od tih elemenata znači da nema pretpostavaka za razmatranje takve revizije. To, dakle, znači da za Ustavni sud nije prihvatljivo da se Vrhovni sud u obrazloženju odbačaja revizije samo pozove na odgovarajuće zakonske članke, ali u pravilu jest prihvatljivo da u obrazloženju iznese (odnosno iz Zakona prenese) i sadržaj tih zakonskih članaka. Jasno je, međutim, da bitne razlike u stupnju zaštite prava stranaka na pravični postupak ni u jednom od tih obrazloženja nema. Bi li, s obzirom na izneseno, odredba novog čl. 382.b, st. 6. ZPP-a bila za Ustavni sud prihvatljiva, teško je predvidjeti.

I Europski je sud za ljudska prava višekratno potvrdio da tek sumarno obrazloženje (ili čak i njegov izostanak) da pojedini predmet ne udovoljava zakonskim kriterijima za meritorno odlučivanje pred vrhovnim sudom nije protivno konvencijskom pravu. U novijoj je praksi (u predmetima *Nersesyan* i *Whuk*), međutim, očito ne razmatrajući odredbu o mogućnosti sumarna obrazloženja vrhovnog suda zašto ne dopušta reviziju u kontekstu javne uloge vrhovnoga suda, smatrao zakonsku obvezu pisana obrazlaganja neprihvatanja revizije višim standardom zaštite ljudskih prava.

U kritičkim osvrtima na reformu revizije predložena su i neka alternativna rješenja za rješavanje preopterećenosti Vrhovnoga suda. Opet je predloženo povećanje broja sudaca i sudskih savjetnika na Vrhovnom sudu. Već smo vidjeli da te mjere dosad nisu urodile plodom. Ne treba zanemariti ni to da Hrvatska i po sadašnjem broju sudaca Vrhovnog suda (40 sudaca, od čega 25 na Građanskom odjelu) već pripada krugu europskih zemalja s vrlo velikim brojem sudaca vrhovnog suda u odnosu prema broju stanovnika. Osim toga, ne čini se realnim da u tako relativno maloj populaciji postoji toliki broj ljudi koji udovoljavaju najvišim stručnim i etičkim zahtjevima koji se očekuju od sudaca najviše instancije.

Mislim da ne valja na broj budućih revizijskih odluka precjenjivati ni utjecaj tendencije da se broj parničnih predmeta na općinskim i trgovačkim sudovima u Hrvatskoj postupno smanjuje jer će unatoč tomu taj broj i nadalje ostati prilično visok, znatno viši od onoga koji bi bio primjeren za uredno ispunjavanje javne funkcije Vrhovnoga suda.

A što je s vrijednosnim i kauzalnim kriterijem dopustivosti revizije? Oni, doduše, jesu praktični za primjenu, ali ne omogućuju uvijek da pred Vrhovni sud dođu predmeti važni za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Važna pravna pitanja nisu uvijek sadržana u imovinski vrijednim predmetima ni u socijalno osjetljivijim kategorijama parničnih predmeta u kojima je redovna revizija trenutno dopuštena prema kauzalnom kriteriju. Ne smatram stoga opravdanim da neke vrste sporova budu privilegirane u odnosu prema drugima.

Pogledajmo još dva grafikona u vezi s kvantitativnim pokazateljima uspješnosti provedene reforme u Sloveniji! Usporede li se podaci o broju revizijskih predmeta pred hrvatskim i slovenskim Vrhovnim sudom na 100.000 stanovnika, jasno se vidi da broj revizijskih predmeta nakon što je 2008. novelirano uređenje revizije pred slovenskim Vrhovnim sudom opada. Taj nas podatak ipak ne bi smio navesti na, vjerujem, pogrešan zaključak da je smanjenje broja predmeta pred hrvatskim Vrhovnim sudom i uljepšavanje njegove statistike, kako to navode neki od kritičara predložene reforme, krajnji cilj predloženih izmjena hrvatskog uređenja revizije. Profesor Galič s Pravnog fakulteta u Ljubljani rekao bi da ne samo suviše zatvorena nego i previše otvorena vrata Vrhovnoga suda ugrožavaju ispunjavanje njegove ustavne uloge. I još jedan grafikon – taj prikazuje kakva je praksa slovenskoga Vrhovnog suda u odlučivanju o prijedlozima za dopuštenje revizije. Oko 20 % prijedloga za dopuštenje revizije bude prihvaćeno, a odbijeno između 43 i 53 %.

Za kraj, još ponešto o nomotehničkim nespretnostima u oblikovanju nacrtu novele. Od svih članaka koji sada uređuju reviziju neizmijenjena su ostala samo četiri, od kojih se čini da je omaškom u Nacrtu novele ostao neizmijenjen i aktualni čl. 389. ZPP-a koji bi trebalo brisati jer su nepravodobnost i nepotpunost revizije sada detaljnije definirane u prijedlogu novog čl. 392. ZPP-a. Već sam rekao nešto o vezivanju roka za trenutak primitka odluke, pa sada neću to ponavljati. Ali svakako bih istaknuo da mi se čini da u Nacrtu novele nije dovoljno jasno naznačena razlika između prijedloga za dopuštenje revizije i same revizije.

Odredba o sadržaju revizije očito je redigirana prema aktualnom čl. 386. ZPP-a, što se u konceptu revizije po dopuštenju ne čini posve odgovarajućim. Štoviše, čini se da bi njome propisan sadržaj više odgovarao sadržaju prijedloga za dopuštenje revizije nego revizije. U njemu, naime, piše da u reviziji treba određeno navesti i obrazložiti razloge koji se odnose na pravno pitanje zbog kojeg je revizija dopuštena (razloge čega?), uz određeno pozivanje na propise i druge izvore prava. Koje izvore prava? Vjerojatno se misli na doktrinu i sudsku praksu, ali to se kod nas obično ne smatra formalnim pravnim izvorom pa ne znam na što se točno mislilo.

Sadržaj prijedloga za dopuštenje revizije bolje je razrađen, ali ipak ne potpuno. Treba li revizijski sud slati podnesak podnositelju na ispravak i dopunu prema općim pravilima čl. 109. ZPP-a, nije jasno. Nema posebne odredbe. Znači, trebalo bi primijeniti opće odredbe iako to u ovom slučaju ne smatram primjerenim.

Posve nepotrebno prvostupanjski sud služi kao prijamno i otpremno mjesto za prijedloge za dopuštenje revizije. Prijedlog za dopuštenje revizije podnosi se, naime, sudu koji je donio prvostupanjsku presudu. Čak i ako bi to iziskivalo jačanje administrativnih kapaciteta Vrhovnog suda, trebalo bi pledirati za to da se prijedlozi za dopuštenje revizije podnose izravno Vrhovnom sudu, kako je to i u Sloveniji. Time što bi prvostupanjski sud služio kao prijamno i otpremno mjesto za podnesene prijedloge za dopuštenje revizije, postupak bi se nepotrebno odugovlačio. Osim toga, prije negoli Vrhovni sud dopusti reviziju, uključivanje protivne stranke i umješaća nije potrebno. Tek kad Vrhovni sud dopusti reviziju i stranka je podnese, treba, radi ostvarenja načela kontradiktornosti, omogućiti protivnoj stranci da se uključi u postupak i poslati joj reviziju na odgovor.

Unatoč tomu što Nacrt sadržava, uza spomenute i još neke, kako sam ih nazvao, nomotehničke nespretnosti, koje bi svakako valjalo otkloniti, meni se revizija po dopuštenju Vrhovnoga suda koncepcijski sviđa. Na tragu je pozitivnih komparativnih iskustava i ima izgleda za uspjeh. Ipak, predložena reforma revizije neće (potpuno) biti ostvariva izostane li odgovarajuća potpora Ustavnoga suda u vezi s prihvatljivošću odredbe o tek sumarnu obrazloženju odbijanja prijedloga za dopuštenje revizije i ne ustroji li se nova baza te ne poboljša li se funkcionalnost postojećih javno dostupnih baza i pretraživača sudske prakse uz istodobnu obvezu (drugostupanjskih) sudova da svoje odluke u njih unose.

I još jedna važna stvar. U odvjetničku tarifu trebala bi se unijeti posebna, u odnosu na tarifu za sastav revizije umanjena tarifa za sastav prijedloga za dopuštenje revizije. U tom će slučaju

većina stranaka koje budu podnosile prijedlog za dopuštenje revizije morati platiti samo (umanjenu) tarifu za sastav prijedloga, a tek će manjina stranaka (u Sloveniji je to, vidjeli smo, dvadesetak posto), kojima prijedlog za dopuštenje revizije bude prihvaćen, morati odvjetniku platiti više – i tarifu za sastav prijedloga za podnošenje revizije i za sastav revizije. Ako bi se za oba podneska naplaćivala puna (revizijska) tarifa, za stranke bi to bilo preskupo. Isto vrijedi i za sudske pristojbe.

Da zaključim. Koncept je revizije po dopuštenu Vrhovnoga suda dobar, ali bi predloženi zakonski tekst trebalo nomotehnički dotjerati, ciljeve reforme revizije jasnije prezentirati (stručnoj) javnosti, a Vrhovni sud iskazano povjerenje u praksi opravdati. Zahvaljujem na pozornosti!

J. Barbić:

Zahvaljujem kolegi Bratkoviću na iznimno zanimljivom, konciznom izlaganju. Mislim da ste dobili dobru sliku o stanju stvari i u čemu je problem pred kojim se nalazimo. Izlaganje će sigurno potaknuti dobru i bogatu raspravu koju sada otvaram. Slijede vaša pitanja i razmišljanja. Izvolite!

M. Trkanjec, odvjetnički vježbenik, Hanžeković & partneri d. o. o.:

Iznijet ću svoje razmišljanje. Domaća politička zbivanja pratim intenzivno od 2003. godine i mogu primijetiti da su među najomiljenijim promjenama u zakonodavstvu upravo Zakon o parničnom postupku i Zakon o kaznenom postupku. Bojim se da smo, kako se mijenjao Zakon o parničnom postupku od 2003. godine nadalje, sve više svjedoci eliminiranja procesnih ovlasti stranaka. U nekim se slučajevima to pokazalo vrlo učinkovitim, dok se u drugima pokazalo gotovo potpuno promašenim, primjerice nemogućnost podnošenja žalbe u sporu male vrijednosti zbog pogrešno utvrđena činjeničnog stanja. S obzirom na to da sam specijaliziran upravo na tom području, mogu reći da često dolazi do problema pogrešna utvrđenja činjenica. Žalba se podnosi upravo iz tih razloga pod okriljem bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava.

Čini mi se da je ovaj prijedlog za dopuštenje revizije, koji u slovenskoj praksi ima dvije stranice, višestruko problematičan. Na dvije stranice napisati nešto što će nekoga na Vrhovnom sudu uvjeriti da je to relevantno za odlučivanje i da je to bitno radi jedinstvene primjene prava, bit će znatan problem i odvjetnicima i njihovim strankama. Napisati takvo što, a biti koncizan i precizan te, između ostalog, paziti koje će se činjenice iznijeti, nešto je za što mislim da je potrebna posebna pravna naobrazba. Naši odvjetnici

ne znaju valjano napisati izvanrednu reviziju jer ne znaju postaviti pravno pitanje. Kada se čitaju odluke Vrhovnog suda, one najčešće završavaju time da nije pronađeno pravno pitanje. U nekim sam slučajevima primijetio da upravo to pravno pitanje doslovce leži ispred njih. Stoga, ako ne možemo postaviti pitanje u izvanrednoj reviziji, gdje su sve činjenice i kompletna dokumentacija na jednome mjestu, postavlja se pitanje kako će to uspjeti u ovom slučaju kada se eliminira činjenična i pravna osnova spora. Nadalje, odlučivanje bez spisa, moram priznati, najviše me zapanjilo. U tom smo slučaju reviziju sveli na običnu pravnoteorijsku raspravu. Eliminacija činjenica, bitnih dokaznih sredstava nešto je što će ozbiljno naštetiti konačnoj odluci.

No, neovisno o tim problemima, mislim da je ovo sjajna ideja. To je nešto što bi, kada bi bilo nomotehnički kvalitetno uređeno, moglo biti vrlo pozitivno. Problem je u nefunkcionalnosti cjelokupnog sustava. S obzirom na to da je sustav manjkav, revizija, nažalost, služi tomu da pokuša taj sustav bar malo izgladiti da postane koliko-toliko funkcionalan. Da se izrazim filmski, riječ je o sjajnu scenariju koji je uništen očajnom režijom. Bojim se da, kao što imamo Europu s dvije brzine, tako imamo i slučaj s našim pravnim uređenjem. Naime, naše se pravno uređenje kreće u jednoj brzini, a naše društveno uređenje kreće se suprotno. Hvala lijepa!

Luka Kipa, odvjetnik:

Počeo bih s jednim praktičnim pitanjem koje se čini toliko banalno da možda nije ni problematizirano iako smatram da će imati bitne reperkusije na svrhovitost predložena dvofaznog sustava odlučivanja o reviziji.

Konkretno, riječ je o posrednoj komunikaciji s Vrhovnim sudom, o komunikaciji između vas kao odvjetnika koji šalje prvostupanjskom sudu svoj prijedlog da bi se uopće odlučilo o dopuštenosti revizije te o vremenu koje je potrebno za taj put od prvostupanjskog do Vrhovnog suda. Čak i kada je riječ samo o otpravku žalbe drugostupanjskom sudu, taj put traje po tri mjeseca, i to u postupcima označenima kao hitni. Potom opet Vrhovni sud, koji odlučuje o dopuštenosti revizije, vraća to prvostupanjskom sudu. Prvostupanjski sud vraća opet vama. To će u najboljem slučaju trajati godinu dana. A taj ćemo isti put s takvim rješenjem morati nepotrebno ponovo prolaziti i u drugoj fazi u kojoj će se odlučivati o osnovanosti, što će generirati daljnje kašnjenje odluke o meritumu. Umjesto da se uvede neposredna komunikacija s Vrhovnim sudom. Kad tomu dodate vrijeme koje je potrebno da Vrhovni sud odluči o pitanju dopuštenosti, imat ćete situaciju da će se u veliku dijelu

predmeta odlučivati o dopuštenosti, a vama će stranka na kraju nakon godinu dana (ili više), dok odluka o dopuštenosti bude donesena, odustati ili će protekom tolikog vremena nastupiti razlozi zbog kojih će postati nepotrebno podnositi nov zahtjev radi odluke o osnovanosti. Zbog čega smo onda uopće trošili vrijeme na ispitivanje dopuštenosti u posebnoj fazi postupka? Mislim da će se dogoditi da će Vrhovni sud odlučivati o dopuštenosti revizija koje na kraju nikada neće biti podnesene na donošenje odluke o osnovanosti. Zašto se razlozi o kojima ovisi odluka o dopuštenosti ne bi mogli iznijeti u istom podnesku u kojem se iznose i razlozi o osnovanosti i zašto o jednim i drugima ne bi moglo biti odlučeno istodobno kao što je to praksa Europskog suda za ljudska prava?

Čini mi se da je *ratio* novog prijedloga trebalo biti ubrzanje i rasterećenje, no mislim da je to nešto što će imati potpuno suprotan efekt (osim na statistiku koja će biti lažno poboljšana zbog odluka o dopuštenosti) poznajući našu posrednu komunikaciju i vrijeme koje je potrebno da bi podnesak uopće od vas došao do Vrhovnog suda.

M. Bratković:

Žalbu u sporovima male vrijednosti treba promatrati u kontekstu načela proporcionalnosti pa se stoga prvostupanjska presuda u tim sporovima ne može pobijati i zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđena činjeničnog stanja. U određenim situacijama, kad je to potrebno, dobar će odvjetnik pozivanje na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje znati zaodjenući u dopušteno pozivanje na apsolutno bitnu povredu odredaba parničnog postupka, na jedanaesticu iz čl. 354., st. 2. ZPP-a. Ne bih duljio o tome jer nije striktno povezano s današnjom temom.

Svojim drugim pitanjem dovodite u pitanje kvalitetu rada odvjetnika, odnosno sposobnost odvjetnika da napišu kvalitetnu reviziju. To je legitimno, ali ne razumijem što bi bio Vaš prijedlog. Zadržati *status quo* u kojem revizija očigledno ne ostvaruje svoju svrhu? Zanimljivo je da je u Njemačkoj samo 46 odvjetnika ovlašteno pisati revizije. Ti odvjetnici nisu ovlašteni zastupati stranke pred nižim sudovima, nego se specijaliziraju za pisanje revizija.

Apsolutno sam za to da se kod nas poveća kvaliteta revizija. Isto tako, slažem se s Vama da trebate imati dobru pravničku naobrazbu da u dvije stranice obrazložite zašto smatrate da reviziju treba dopustiti. Smatram, međutim, da bi osobe koje su završile pravni fakultet i položile pravosudni ispit morale moći sastaviti i koncizan prijedlog za dopuštenje revizije i kvalitetnu reviziju. Pisanje revizije ozbiljan je i odgovoran posao, stoga smatram opravdanim da i tarifa za njezino podnošenje bude s tim usklađena.

Slažem se da je nepovjerenje u rad Vrhovnog suda dijelom opravdano, ali ne razumijem zašto bismo i nadalje ustrajali na očito nefunkcionalnom rješenju.

Što se tiče pitanja drugoga kolege, apsolutno se slažem da je komunikacija između sudova prespora. I sâm sam 2014. godine proveo istraživanje koje potvrđuje Vaše navode – u prosjeku je potrebno više od dva mjeseca da odluka Vrhovnog suda bude zaprimljena na prvostupanjskom sudu. I to je jedan od razloga zašto slanje prijedloga za dopuštenje revizije prvostupanjskom sudu smatram neprimjerenim.

Vi, dakle, zagovarate postojeće rješenje u kojem revident u istom podnesku iznosi razloge dopustivosti revizije i razloge njezine osnovanosti. Čini mi se primjerenijim predloženo rješenje da Vrhovni sud o dopustivosti revizije odlučuje samo na temelju dviju vješto sročениh stranica. Meni bi, kada bih odlučivao o dopustivosti revizije, bilo draže čitati te dvije stranice nego deset stranica u kojima su izneseni i razlozi dopustivosti i osnovanosti revizije.

Kako će Vrhovni sud odlučivati o dopustivosti revizije bez spisa predmeta u kojem je revizija podnesena? Konkretno slučaj Vrhovnom bi sudu trebao biti jasan iz priložene prvostupanjske i drugostupanjske presude (ako su kvalitetno napisane), a je li riječ o slučaju nejedinstvene sudske prakse ili odstupanju od nje, sud će izrijeком upozoriti odvjetnik u svom prijedlogu za dopuštanje revizije. Nije na sudu da u spisu predmeta traga za mogućim razlozima dopustivosti revizije.

M. Giunio:

Došao sam na ovu tribinu iz dvaju razloga. Jedan je što me ova tema jako zanima, kao i ovdje prisutne, a drugi je da upoznam našega kolegu današnjeg uvodničara. Moram reći da su se oba cilja ispunila. Naime, koliko mogu sa svojih skromnih pozicija, ocjenjujem izvanrednim i izlaganje, a isto tako i *PowerPoint* prezentaciju. Dakle, za pohvalu su i izvedba i umjetnički dojam.

Reći ću nekoliko riječi u vezi s temom i oko nje. Ovdje je naglašeno razlikovanje individualnoga i općega interesa kao polazište za izbor rješenja. Mislim da se može zanemarivati pojedinačni interes i staviti naglasak na opći interes samo ako je u prethodnim stadijima postupka, osobito u drugom stupnju, osigurana stanovita, zadovoljavajuća, kvaliteta suđenja. Ovdje mislim da i oni koji su konzumenti pravosuđenja i oni koji su stvaratelji pravosuđenja mogu procijeniti jesmo li mi na zadovoljavajućem stupnju što se toga tiče.

Spomenut ću, što nema veze s revizijom, neka iskustva koja su sasvim svježа. Kod nas na području kaznenog prava imamo i

skraćene postupke. Na području prekršajnog prava imamo i žurni postupak bez prava žalbe. To je krajnji slučaj koji nema veze s revizijom. Govorim o nepostojanju ikakva pravnog lijeka. U takvim se postupcima događaju teške povrede temeljnih prava na obranu, a sud se pri tome poziva na jednu odredbu zakona koja govori da se u kaznenom postupku ne primjenjuju raspravna pravila itd.

Zatim, u vezi sa svojedobnim promjenama revizijskog cenzusa i njihovom retroaktivnošću, kada je obećavano da to neće biti retroaktivno pa je na kraju ipak tako primijenjeno. Znam za praksu Ustavnog suda. Znam i za praksu Europskoga suda za ljudska prava. Međutim, nije istaknut u svim tim postupcima primjer naših revizija prema cenzusu, kada u postupku nije bila riječ o egzaktnoj vrijednosti spora, nego je vrijednost spora namještena baš radi toga da bude omogućena izvanredna revizija. Pa je, primjerice, bila riječ o VPS-u od 1001 kune. To je bilo sasvim legalno i dopušteno. Na kraju se pokazalo, kada je došlo do revizije, a propis promijenjen, da je stranka *lege artis* prevarena.

Nadalje, što se tiče normativne nesavršenosti i preciziranja kod formulacije propisa, također bih spomenuo problem o kojem sam razgovarao i s jednom visokom kolegicom koja je ovdje prisutna (visoka je ne samo stasom nego i po svojoj poziciji u struci) kao i s drugim relevantnim ljudima. Riječ je o reviziji koja je, prema praksi Vrhovnoga suda, dopuštena u slučajevima po posebnim propisima (zakonima). Prema stajalištu (praksi) Vrhovnoga suda, tada je riječ o izvanrednoj reviziji, osim ako je drukčije izričito propisano. Jedan je takav zakon, naprimjer, Zakon o suzbijanju diskriminacije, gdje se kaže da je u tim „posebnim postupcima revizija uvijek dopuštena“. Tu se onda javljaju dvojbe je li ta izvanredna revizija uvijek dopuštena ili nije uvijek dopuštena. To je urednika časopisa *Pravo u gospodarstvu* navelo da u uvodniku prvoga ovogodišnjeg broja parafrazira izreku poznata mislioca – *uvijek je uvijek*.

Još nešto za kraj, nije povezano s revizijom, ali je najnovije i vrlo aktualno. Riječ je o Nacrtu prijedloga Zakona o sudovima i o tome da je predloženim rješenjem sucima vrlo ograničena mogućnost stručnoga javnog djelovanja, pa i na onim mjestima gdje smo ih očekivali raširenih ruku i rado slušali (savjetovanja, seminari). U Zakonu piše da im je sve zabranjeno, osim pisanja. Da ovo nije tako ozbiljan skup, spomenuo bih komentar nekog mangupa – dobro je što još nema dijakritičke kvačice na onoj glagolskoj imenici. Mislim da bi to trebalo ozbiljno shvatiti i da to ne bi bilo dobrodošlo rješenje jer ne samo da postoji potreba u praksi

za tim, nego je to izvrsna prigoda za interakciju i za ljude iz sudova i za nas. Hvala vam!

Dragan Katić, sudac, Vrhovni sud RH:

Kolegice i kolege, jedan je kolega pitao kako bi trebalo napisati prijedlog za dopuštenje revizije. Kolega Bratković rekao je – dvije stranice. Reći ću da je prijedlog jednostavno napisati. Imate dvije različite odluke županijskog suda. To je razlog da napišete prijedlog za dopuštenje revizije. Imate različitu praksu drugostupanjskih sudova. Imate odluku drugostupanjskog suda koji je potvrdio prvostupanjsku presudu, odbio vašu žalbu, ali uz pravni stav koji se ne slaže s revizijskom odlukom. Naći ćete tu revizijsku odluku. Zar je teško napisati prijedlog za dopuštenje tako da napišete: drugostupanjski je sud odlučio drukčije od pravnih stavova revizijskog suda? Što se mene tiče, treba znati da se taj prijedlog piše pokušavajući ostvariti intervenciju Vrhovnog suda u javnopravnom interesu, ne privatnopravnom. To ostvarite u općem interesu kad Vrhovni sud, koji je najviši sud u državi, kaže – ja ću intervenirati u ovom predmetu i onda ćete napisati reviziju onako kako je pišete.

Kolega Bratković dobro je rekao kako se pišu revizije. Ponavljaju se razlozi iz prvostupanjske i drugostupanjske odluke. Jednostavno se citira s toliko činjenica koje se nabacuju i koje se inače ne bi trebale pojavljivati u reviziji. Kada revizija bude dopuštena, piše se slično kao inače. Piše se u tome privatnopravnom interesu. Tu ćete navesti sve što vas boli, sve što se tiče pogrešne primjene materijalnog prava itd. Za onoga tko je dobar pravnik, ne vidim nikakva problema u tome. S druge strane, možete napisati običan prijedlog za dopuštenje revizije u kojem ćete reći to i to. Mi ćemo reći – nećemo intervenirati u tom predmetu jer smo već zauzeli pravna shvaćanja i sudovi su to dosudili. Zar bismo mi u svakom predmetu trebali intervenirati?

Kolegice i kolege, kada kažemo da pitanje nije važno, to jednostavno znači da je suđeno dobro. Imamo 25 % predmeta u kojima interveniramo. Nema potrebe da u svojim revizijama odbijamo revizije i da ponavljamo ono što je dobro rekao prvostupanjski sud pa da sad mi to prepisujemo. Tri puta ponavljamo jednu te istu stvar. Kakva to ima smisla? Govorim o dobrim odlukama. Ne govorim o lošim odlukama. Tih 25 % loših odluka bit će sankcionirano u revizijskom postupku kao i do sada. Morate shvatiti da se Vrhovni sud ne može baviti problemima suđenja u privatnopravnom interesu i u svakom predmetu, primjerice u ovršnom postupku u kojem je moguće podnijeti

izvanrednu reviziju za jednu kunu. *De minimis non curat praetor* ili ako hoćete *Aquila non capit muscas*.

Kolegice i kolege, ne možemo trošiti vrijeme na te nevažne stvari. Nije platio telefon 50 kuna i to dođe izvanrednom revizijom na Vrhovni sud. Bismo li se mi time trebali baviti? Mi se i time bavimo i zato nismo kadri donositi dobre odluke. Ne možemo zauzimati pravna shvaćanja onakva kakva bismo trebali jer nemamo vremena za pripremu.

Osobno imam više od 800 spisa. Kolega je rekao – savjetnici. Savjetniku ja pomažem na Vrhovnom sudu. Ne može on riješiti reviziju bez moje pomoći. On meni oduzima vrijeme. On meni ne pomaže. Savjetnik radi 20-ak predmeta, a ja 800 predmeta. To je velika razlika, biti savjetnik na Vrhovnom sudu i savjetnik na nižim sudovima.

Rekli ste da Vrhovni sud zadržava svoju odluku pa izlazi nakon godine dana. Kolegice i kolege, imamo sudsku evidenciju gdje se ta odluka uspoređuje s drugim odlukama. Ta sudska evidencija ne može pustiti neku odluku ako je nesigurna i ako sudac nije izrazio shvaćanje. Nekidan mi je vraćen spis jer sam ukinuo samo drugostupanjsku odluku. Iz evidencije mi kažu – bi li ti ukinuo i prvostupanjsku odluku? Čini mi se da bi to jednostavno trebalo jer drugostupanjski sud neće suditi, nego će i on ukinuti predmet i vratiti ga pa je bolje da ja odmah ukinem sve i vratim jer će drugostupanjski ionako nakon mene ponovo ukinuti odluku pa će se sve produžiti. To je ono što je kolega govorio da mu se čini da će sve dugo trajati. Vi ste, kolega, odlično odgovorili na sva ta pitanja.

Dodao bih još nešto. Ono kako ste završili s nomotehničkim pogreškama, izazvalo je malo smijeha. Reći ću Vam zašto je došlo do njih. Mi na noveli radimo od 2014. godine. Zamorili smo se od toga. Ovdje je idejni tvorac te revizije kolega Uzelac. Na kraju će ti propusti biti popravljani. Mi smo i raspravljali hoće li prijedlog za dopuštenje revizije ići Vrhovnom sudu izravno i bez spisa ili treba ići prvostupanjskom sudu. Kolege iz Vrhovnog suda Slovenije rekle su nam – bilo bi bolje da imate spis jer se može dogoditi da bez spisa bude katastrofa u spisu pa vi pustite taj spis.

Nova revizija, kolegice i kolege, omogućit će veću dispoziciju Vrhovnom sudu da eliminira očite pogreške u suđenju. Sad to ne možemo zato što se ne zna sastaviti dobra izvanredna revizija. Ograničeni smo znanjem onoga tko sastavlja reviziju. Sada, kao što vidite, revizijski razlog nije samo ujednačivanje sudske prakse, kako se već reklo, nego i razvoj prava sudskom praksom. Mi ćemo svugdje gdje vidimo da je loše suđeno vlastitom dispozicijom reći – dopuštamo reviziju u odnosu na to i to pitanje. Ono rješenje koje

vam dostavljamo i kažemo da dopuštamo reviziju, na kraju ima i odluku o tome gdje i oko kojeg je pitanja dopuštena revizija. Usmjeravamo vas iz onoga što ste napisali u prijedlogu za dopuštenje i u odnosu na to potom se sastavlja klasična revizija. Tu ćemo imati veliku mogućnost popraviti loše suđenje. Sad imate situaciju da imate 150 stranaka gdje su svi u istoj činjeničnoj i pravnoj poziciji. Samo su punomoćnici različiti, s tim da 50 odvjetnika napiše dobru reviziju i mi interveniramo u tom slučaju, a onih 100 drugih ne napiše dobru reviziju i tu ne možemo intervenirati. Koja je posljedica? Nemate ravnopravnost. Nemate ravnopravnost jer je onih 50, primjerice, izbrisalo neku zabilježbu koja im je upisana, a onih 100 drugih ima upisanu zabilježbu u zemljišnim knjigama pa ne mogu podignuti kredit, ne mogu prodati nekretninu itd. Gdje mi sada ujednačujemo praksu i gdje mi to ostvarujemo ravnopravnost među građanima? Vidite i sami da ta stara revizija konceptualno u sebi ima određene nedostatke. Sada ćemo imati veću slobodu uvijek intervenirati u predmet kad vidimo da je došlo do grubih pogreška u suđenju.

D. Kontrec:

Na našoj sjednici Odjela bio sam onaj koji se zalagao za promjenu u konceptu revizije. Ovo što imamo danas, bezvezno je. Imate predmet u kojem je vrijednost predmeta spora 200.000 kuna, redovna revizija nije dopuštena, a za jednu lipu više dopuštena je redovna revizija. Sindikati žele da Vrhovni sud odlučuje o svakom otkazu ugovora o radu. Kada predmet u povodu revizije dođe na Vrhovni sud, protekne nekoliko godina, pa u slučaju da se odluka mijenja, ona može biti pogubna za poslodavca, ali i za radnika.

U člancima 373.a i 373.b Zakona o parničnom postupku na mala je vrata uvedeno da Vrhovni sud u povodu revizije praktički mora ispitivati činjenično stanje.

S druge strane, danas imate izvanrednu reviziju u ovakvu konceptu o kojem je već govoreno. Pogledajte graf kolege Bratkovića. Godine 2008. počinje rasti broj neriješenih revizijskih predmeta. Iz godine u godinu povećava se primitak. Prošlu smo godinu završili s novih 8000 revizijskih predmeta u kojima ima i sporova male vrijednosti. Pa zar predmet u kojem je vrijednost predmeta spora 32 kn, gdje se odlučuje o pitanju stvarne ili mjesne nadležnosti, mora u povodu revizije doći pred Vrhovni sud?

Prošle je godine Vrhovni sud meritorno odlučivao, izvadilo sam brojke, u 2798 predmeta. Kada to usporedite s 2008. godinom, kada je ukupno primljeno 2590 revizijskih predmeta, vidi se da je 2016. godine Vrhovni sud donio više meritornih odluka, nominalno, nego što je bio ukupan priljev predmeta 2008. godine.

Hoće li zakonodavac prihvatiti ovaj novi koncept revizije? Bojim se da neće jer to ne ovisi o struci. Kada bi se pitalo struku, bilo bi drukčije. To ovisi o politici. To ovisi o političkom dodvoravanju i tko će imati jači lobistički utjecaj kod donositelja propisa.

Postojeći je koncept revizije neodrživ. Izreći ću nešto što je možda malo grubo. Ako se ovo ne promijeni, a Ministarstvo ima namjeru ovaj Zakon mijenjati u trećemu tromjesečju ove godine, to izravno znači da Vrhovni sud ne može obavljati svoju zakonom i Ustavom propisanu funkciju.

Danas kada odvjetnici pišu reviziju, mladi kolege koji su ovdje već su jako dobro svladali europsko pravo. Imaju ga u malom prstu i pozivaju se na odluke europskih sudova. Da bi se moglo odlučiti je li iznesen pravilan razlog ili ne, to zahtijeva da sudac prouči sve te odluke.

Kolega Katić rekao je da ima 800 predmeta u radu. Ja imam malo manje jer sam u DSV-u pa imam pravo na malo manje ulaznih spisa. To će završiti za godinu-dvije pa ću i ja začas doći do 800 ili više predmeta. Razgovarao sam nedavno s dopredsjednicom slovenskoga Vrhovnog suda sutkinjom Betetto. Kod njih to funkcionira normalno. Mi smo iz istoga pravnog kruga. Isti procesni zakon primjenjivao se i u Sloveniji i u Hrvatskoj. Zašto revizija po dopuštenju u Sloveniji može funkcionirati, a kod nas to ne bi bilo dobro? Slovenski Ustavni sud dao je pravo slovenskomu Vrhovnom sudu i oni su te stvari riješili. U 20 % predmeta imaju meritornu odluku, a mi meritorno odlučujemo u 38 % predmeta. U 62 % predmeta odluka je procesna – odbačaj revizije.

A. Uzelac:

Mnogo je toga već rečeno. Iskristaliziralo se nekoliko točaka. S jedne strane, čini mi se da se pokazalo na konceptualnoj i procesnoj razini da nema mnogo dvojbi. Model koji se predlaže jest konzistentan i možda može funkcionirati u praksi. Također mislim da se pokazalo da neki prigovori ovom modelu ne mogu izdržati činjeničnu provjeru. Upozoreno je na to kako Vrhovni sud aktualno funkcionira. Teško je zamisliti da situacija može biti gora nego što jest. Nisu se pritom spominjale stvarne brojke, koliko stvarno traje postupak pred Vrhovnim sudom. U stvarnosti, možemo računati da će u pojedinim slučajevima trebati čekati odluku o reviziji protiv drugostupanjske odluke nekih pet do šest godina. To zapravo onemogućuje da Vrhovni sud ostvari ikakvu, pa čak i privatnu, funkciju zato što zaštita individualnog prava neće biti postignuta. Neće biti ostvarena ni javna funkcija Vrhovnog suda jer će odluka doći kad već možda bude promijenjeno nekoliko zakona i drugih propisa.

Naša je rasprava pokazala još nekoliko aspekata problema pa bih se sada na njih fokusirao. S jedne strane, postoji kulturološki aspekt problema. S druge strane, tu su infrastrukturni problemi. Najprije o kulturološkim. Iz diskusije se pokazalo da naša procesna teorija promovira pojedine ideje koje su svoje mjesto našle i u pozitivnim propisima, ali istodobno imamo i procesnu praksu koja sve to godinama ignorira. Prvi je primjer koncept revizije kao ograničenoga pravnog sredstva. Koliko je revizija bila ograničeno pravno sredstvo? I mi smo ovdje u diskusiji počeli od prigovora da se u budućnosti neće više činjenična pitanja moći iznijeti pred Vrhovni sud. U procesnoj smo teoriji, pa i u nastavi našim studentima, desetljećima konzistentno podučavali da se činjenična pitanja nikako ne mogu iznositi pred Vrhovni sud. No, kao što znamo i vidimo, u praksi se to čini i pokušava. Sporovi male vrijednosti. Postavlja se pitanje kako to da se činjenična pitanja u tim sporovima ne mogu propitivati u povodu žalbe? Činjenična pitanja nisu se mogla propitivati po žalbi ni po Zakonu o parničnom postupku u njegovu izvornom izdanju iz 1976. godine, možda i od 1956. godine. Naravno da se u praksi događalo nešto sasvim drugo.

Pogledajmo fluktuacije u pristupu reviziji o kojima do sada nismo govorili, a koje se očituju u promjenama vrijednosnoga kriterija za dopustivost revizije. U proteklih 20 godina vrijednosni prag za reviziju kretao se između 5 kuna (u doba hiperinflacije) pa sve do sadašnjih 500.000 kuna u trgovačkim sporovima. Što znači da je pitanje pristupa Vrhovnom sudu bilo otvoreno svima, i to po subjektivističkom kriteriju – naznačivanjem vrijednosti predmeta spora kako tužitelju odgovara da bi se osigurala mogućnost obraćanja Vrhovnom sudu. Pa se onda vrijednost naznačivala kao 2.000, 5.000 ili 100.000 kuna. Potom se promijenio Zakon, a stranke su se našle u nebranom grožđu jer im predmet više nije mogao doći do Vrhovnog suda. To nije objektivnost, odabir predmeta po njihovoj stvarnoj vrijednosti, to je arbitrarnost.

S druge strane, ideja koja se najavljenom reformom želi provesti u djelo jest da bi do Vrhovnog suda trebala doći samo zaista važna pitanja. No, tu nam se pojavljuju već navedeni kulturološki problemi. Naime, što se smatra važnim pitanjem? Ustavom je ono definirano na jedan način, kao funkcija Vrhovnog suda da ujednačuje primjenu prava. U svim zakonima to, međutim, nije dosljedno provedeno. Na primjer Vrhovni sud uz građanske odlučuje i o kaznenim predmetima. U kaznenim predmetima pristup Vrhovnom sudu nikad nije bio strogo povezan, čak ni u teoriji, s pravnim pitanjima važnima za ujednačivanje prava, on je odlučivao po žalbama i o činjeničnim pitanjima. To u javnosti, ne samo općoj

nego i stručnoj, stvara određenu percepciju. Smatra se da sve što je ozbiljnije i važnije, svaka teža kazna za kazneno djelo, mora moći doći do Vrhovnog suda da bi se odluka temeljito propitala i u smislu prava i u smislu utvrđenih činjenica te odluke o kazni. To u građanskim predmetima, prema ZPP-u, ne bi smio biti slučaj. No, i tu se katkad pojavljuje percepcija da Vrhovni sud treba biti na raspolaganju da bi odlučio o svakome važnijem sporu.

Kao što je našem voditelju tribine vrlo dobro poznato, ovih se dana lijepo vidi kako se mogu pojaviti pojedini predmeti koji su takvi da svatko u državi o njima ima svoje mišljenje, zna kako se spor trebalo riješiti te smatra da bi morao postojati još neki pravni lijek, neka mogućnost da se u budućnosti pobije određena odluka koja se javnosti ne sviđa. Ta nesklonost da se prihvati finalnost odluke suda ili drugoga nadležnog ili ugovorenog tribunala kulturološka je činjenica. Ona nas čini sličnijima Armeniji nego Sloveniji. S obzirom na to da je Hrvatska uvijek bila tzv. *limes* (granica) između carstava i sustava, mi smo i sada na prekretnici, na onoj crti koja traži promjenu ne samo u Zakonu nego i u praksi i u glavama ljudi. To znači, ako se želi prihvatiti podjela rada u sudbenoj vlasti, i to onako kako to propisuje temeljni državni dokument, Ustav, onda bi procesno pravo trebalo prepustiti Vrhovnom sudu da rješava samo pitanja sustavne važnosti, pitanja konzistentnosti u primjeni prava.

Dakle, taj bi se sud trebao baviti pitanjima koja se odnose na jedinstvenu primjenu prava, a pitanja koja se odnose na zaštitu individualnih, kao i ljudskih prava, trebalo bi prepustiti nižim sudovima i Ustavnom sudu. Bilo nam drago ili ne, to znači pomiriti se s time da neka pitanja koja nisu ustavnopravno relevantna ni bitna za jedinstvenu primjenu prava nikada neće moći biti iznesena pred Vrhovni sud da bi mu se omogućilo da barem svoju javnopravnu funkciju može obavljati kako treba.

No, tu se pojavljuju infrastrukturni problemi. Kolega Bratković spomenuo je da nam je raspoloživost sudske prakse velik izazov. U sustavu koji inzistira na javnopravnoj funkciji Vrhovnog suda svi bi trebali imati jednaku mogućnost pristupa Vrhovnom sudu. No, da bi svi imali mogućnost dokazati da je njihov predmet sustavno važan, potrebno je da imaju ne samo uvid u praksu Vrhovnog suda nego i razborito potpun uvid u praksu žalbenih sudova, a i dostatan uvid u praksu prvostupanijskih sudova.

Trenutačno u hrvatskome pravnom sustavu funkcionira pristup praksi Vrhovnog suda, a i to samo donekle. Možemo pretraživati praksu Vrhovnog suda (a ni to nije lako i jednostavno), možemo se upoznati s nekim odlukama žalbenih sudova, i tu se staje. Nazočni kolege iz prvostupanijskih sudova mogu potvrditi da

se praksa tih sudova ne objavljuje, da na većim sudovima postoje samo interni izbori odluka, takoreći polujavna ili tajna sudska praksa. To bi se uz javnopravni model Vrhovnog suda moralo temeljito promijeniti.

Na kraju, postoji još jedno pitanje koje je istodobno i infrastrukturno i kulturološko. Već smo spomenuli povjerenje u suce i sudstvo kao takvo. Važno je upozoriti da pravo Vrhovnog suda da (bilo uz obrazloženje bilo bez njega) uskrati ili da dopuštenje za reviziju ne znači ujedno i pravo na arbitrnost. Arbitrnost će biti velik izazov za budući sustav, kao što je to donekle i sada. Revizija po dopuštenu sustav je u kojem će neki predmeti biti zaustavljeni na testu dopuštenosti, a neki će ga proći. Ne bi se smjelo dogoditi da se u jednom predmetu, zato što se sucima Vrhovnog suda čini da je on po sebi važan, dopuštenje za reviziju da, a u drugome uskrati, iako je riječ o predmetima koji su podjednako važni (ili nevažni) za jedinstvenu primjenu prava. Propustiti predmete po arbitrarnom kriteriju značilo bi da Vrhovni sud radi arbitrarno, a to bi bio problem i za Europski sud za ljudska prava.

Kao što je rekao kolega Bratković, povrede prava na pristup Vrhovnom sudu Europski je sud nalazio, prije svega, na istoku Europe, gdje se pokazalo da su neki predmeti prolazili filtre dopuštenosti, a drugi nisu, pri čemu se nikako racionalno nije moglo objasniti zašto se neki predmet uzeo u rad, a drugi nije. Tu bi u budućnosti Vrhovni sud trebao pokazati da se može oduprijeti sirenskom zovu ispravljanja nepravilnih odluka.

Boris Koketi, zamjenik glavnoga državnog odvjetnika RH:

U Državnom odvjetništvu, u okviru rasprave o Zakonu o parničnom postupku, posebice u osvrtu na predloženo uređenje revizije, iskazano je ozbiljno protivljenje. I u ovoj raspravi koja je do sada provedena jedan je od razloga, možda i glavni razlog, izmjena ZPP-a i uređenja revizije na ovakav način rasterećenje Vrhovnog suda brojem predmeta. Može li razlog rasterećenja Vrhovnoga suda brojem predmeta biti razlogom za smanjenje stečenih prava parničnih stranaka na ostvarivanje svojih prava, i to upravo na ovakav način? Ova rasprava ne ide u tom smjeru da pronade rješenje, koje i nije tema ovoga skupa, što bi mimo izmjene Zakona o parničnom postupku pridonijelo rasterećenju Vrhovnoga suda. Međutim, način i instrument uređenja revizije kako je u prijedlogu Zakona napisano ima za posljedicu ono što smo već u pravnom sustavu Republike Hrvatske imali, a to je, i za to se isto tako trebamo pobrinuti kao i za smanjenje broja predmeta na Vrhovnom sudu, znatno povećanje predmeta na drugome mjestu, na

Ustavnom sudu RH. Kada analiziramo prava iz ustavne tužbe i okolnosti što se mogu štititi pred Ustavnim sudom, ona su bitno uža nego što je danas redovna revizija, što se ostavlja, kako je predviđeno, izvanrednoj reviziji.

Dodatni je moment da će državu takav instrument uređenja revizije bitno više stajati od postojećeg sustava. Naime, o nekom će se predmetu dva puta raspravljati pred istim sudom. Koliki je utrošak vremena, koliki je utrošak sredstava? To pada na leđa svih poreznih obveznika, a nažalost, u našem zakonodavstvu i procesu izmjene svih zakona u pravilu možete pročitati samo jednu rečenicu, između ostalog, u primjeni ovoga zakona neće trebati dostatna sredstva i neće se ništa izdvojiti. U pravilu se ne izdvaja ono što je minimum za edukaciju i obrazovanje onih koji to trebaju primijeniti, nema u pravilu nikada dovoljno ili uopće nema novca.

U ovom dijelu sigurno treba reći da je pisanje izvanredne revizije, gledam iz perspektive naših kolega zamjenika državnih odvjetnika, počesto bilo loše. Danas sam saznao i koji je to podatak u odnosu na broj predmeta. Zasigurno izmjene i dopune ZPP-a, kako su provedene kod svake sljedeće izmjene, pokazuju da moramo početi razmišljati, što je u politici nepopularno, da kažemo da se u ZPP-u ne mogu stranke same zastupati, pa bi odvjetnici imali ekskluzivu te bi oni, kao oni koji su ovlaštene po Ustavu pružati pravnu pomoć strankama, trebali zastupati sve stranke.

Tehničkih poteškoća u primjeni ove revizije zasigurno ima mnogo. Ono što je kolega Uzelac spomenuo, to je nasušna potreba, bez mogućnosti da u svakom trenutku istražujemo sve trajno objavljene odluke naših sudova, zaista ova revizija postaje neprimjenjiva. Ona će možda biti lakše primjenjiva za državno odvjetništvo jer ćemo međusobno komunicirati i naći razloge te odluke, ali između odvjetnika to će biti gotovo nemoguće. Odluke koje se objavljuju na stranicama pojedinih sudova ne ostaju trajno i nemaju prikaz u razdoblju cijeli niz godina unatrag. Spomenut ću samo jednu sentenciju Vrhovnog suda. Moram primijetiti da je rad Vrhovnog suda iznimno profesionalan i suci se maksimalno trude u rješavanju ovih stvari. Međutim, u jednoj sam sentenciji našao – ovo je pravno pitanje Vrhovni sud već izrazio 1989. godine. Nemamo mogućnosti pretraživanja unatrag. Čini mi se da je u našem sustavu instrumentarij predložene revizije preuranjen jer za njega nisu stečene procesne pretpostavke da bi u cijelosti mogao u tom opsegu zaživjeti i zaštititi prava parničnih stranaka u dostatnoj mjeri. Hvala lijepa!

E. Zadravec:

Priključujem se komplimentima kolege Giunija koje je dao uvodničaru kolegi Bratkoviću. I, naravno, nikada dosta komplimentata našem akademiku Barbiću, voditelju tribine, i to već punih 25 godina. Pitanja naše tribine uvijek dolaze na kraju. Prethodno raspravljamo o stručnim pitanjima. Moram reći da sam neobično zadovoljan kada vidim koliko imamo dobrih kolega koji će našu tribinu dalje uspješno voditi. Istodobno sam strašno nesretan kada vidim zastor koji visi, kada vidim pregorjele žarulje u lusteru. Naš domaćin, Pravni fakultet u Zagrebu, sigurno se trudi, međutim, naša je tribina, isto kao i Pravni fakultet, zaslužila više. Naša je tribina u svakom smislu elitna, a posebno s obzirom na teme o kojima se raspravlja i s obzirom na uvodničare koji izlažu.

Vidim da je tijekom rasprave nastao nesklad u stajalištima između suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske s jedne strane te kolege Borisa Koketija, zamjenika glavnoga državnog odvjetnika Republike Hrvatske. Lijepo je vidjeti da postoje različita mišljenja i hvala Bogu da postoje.

Kolega Kontrec spomenuo je predmet u kojem je revizija izjavljena u vezi s naknadom za parkiranje. Ne znam kojem je odvjetniku uspjelo dospjeti s revizijom za parkirališno mjesto na Vrhovni sud, ali svaka mu čast. Ja imam otprilike dvjesto predmeta koji se odnose na naknade za parkiranje, a u njima i velik broj revizija. Nijedna moja revizija nije prihvaćena. Drugostupanjski sudovi nisu ni u jednoj svojoj odluci dali dopuštenje za izjavljivanje revizije. Drugostupanjski sudovi nisu odlučili da je revizija dopuštena.

Međutim, pitanje, i to pravno pitanje, neobično je interesantno. Naime, pred Sudom Europske unije u Luxembourg, a u sporu u vezi s naknadom za parkiranje, postavlja se neobično važno pitanje, a to je jesu li javni bilježnici izjednačeni sa sudovima ili pak nisu. Na tom Sudu zastupam stajalište da javni bilježnici nisu sudovi. Javni bilježnici ne vode postupke s elementima kontradiktornosti. Oni su nadležni samo i isključivo za nesporne stvari. Javni bilježnici donose odluke iz izvanparničnih predmeta. Republika Hrvatska, koju zastupaju Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstvo pravosuđa, zastupa pred Sudom Europske unije stajalište da su javni bilježnici u Republici Hrvatskoj izjednačeni sa sudom. Rasprava o toj temi bila je održana 14. srpnja 2016., a 9. ožujka 2017. Sud će objaviti svoju odluku.

Držim da je potpuno suvišno što smo morali ići na Sud Europske unije u Luxembourg kada je to pravno pitanje naš Vrhovni sud mogao riješiti u pet minuta. Vrhovni sud mogao je, a u povodu brojnih revizija koje su pred njega dospjele, reći jesu li javni bilježnici

izjednačeni sa sudovima ili nisu. Kolega Kontrec drži da je to pitanje nebitno. Važno je, međutim, utvrditi jesu li javni bilježnici izjednačeni sa sudom. Naime, u svim odlukama drugostupanjskih sudova svi sudovi rabe argumentaciju koja se temelji na odredbama Zakona o parničnom postupku, a odnosi se isključivo i samo na sudove, a ne rabe argumentaciju utemeljenu na odredbama iz Ovršnog zakona koje se odnose na postupanje javnih bilježnika u povodu donošenja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave. Vrhovni sud očito drži da to pitanje nije vrijedno spomena. Prema odredbi sadržanoj u članku 382., stavku 2., imamo dopuštenu reviziju, a praktički je ta revizija zabranjena za sporove male vrijednosti jer prema članku 467.a Zakona o parničnom postupku drugostupanjski sud treba dati dopuštenje za izjavljivanje revizije.

J. Barbić: Zamolio bih našeg uvodničara da zaključno nešto kaže.

M. Bratković: Hvala Vam! Sumarno ću se osvrnuti na neka pitanja diskutirana. I pitanje parkirališne karte može biti važno pravno pitanje o kojem u određenim situacijama treba odlučivati Vrhovni sud. Kad o tom pitanju Vrhovni sud jedanput jasno izrazi svoje stajalište, smanjit će se broj slučajeva u kojima će sudovi različito suditi. Upravo stoga ne podupirem ni odredbu da revizija protiv odluke o troškovima postupka nije dopuštena. Jednom se i ta praksa treba ujednačiti, i to treba učiniti upravo Vrhovni sud.

Što se tiče razgraničenja uloge Ustavnog i Vrhovnog suda, mislim da Ustavni sud tek treba jasnije postaviti granice svoga sudovanja i preciznije odrediti što znači povreda nekoga ljudskog prava. Naime, svaki tužbeni zahtjev mogli bismo interpretirati kao potrebu zaštite nekoga ustavnog prava, ali to opravdano ne činimo. Nije ni uloga Ustavnog suda da odlučuje o zaštiti prava jednako kao što to rade redovni i specijalizirani sudovi te ne bi smio biti redovna četvrta instancija odlučivanja u postupku.

Što se tiče neujednačenosti prakse žalbenih sudova u dopuštanju revizije u sporovima male vrijednosti prema sadašnjem uređenju, odnosno prema općem uređenju iz 2003. godine, rekao bih da je upravo stoga pogodnije da o dopustivosti revizije odlučuje Vrhovni sud, a ne veći broj drugostupanjskih sudova.

Ne mislim da će prava stranaka biti povrijeđena bude li se promijenio revizijski režim. I Europski sud za ljudska prava jasno je rekao da, budući da stranka nema pravo na reviziju, nema ni pravo legitimno očekivati revizijsku odluku. Kad je u Sloveniji stupio na snagu nov revizijski režim, on je djelomično vrijedio i u predmetima koji su tada bili u tijeku. Slovenski Ustavni sud odlučivao je o

ustavnosti takve zakonske odredbe i zaključio da, budući da stranka nema pravo na reviziju, takva odredba nije protivna slovenskom Ustavu. Time bih zaključio raspravu i svima još jedanput zahvalio na dolasku i uključivanju u raspravu.

J. Barbić:

Pozivam vas da se pljeskom odužimo našem uvodničaru na tako dobru uvodnom izlaganju i na zanimljivim i nadasve korisnim intervencijama u raspravi. Trajanje tribine pokazuje da je tema bila dobro izabrana, a osjećaj da je sve tako brzo prošlo znak je da je bilo veoma zanimljivo i nadasve aktualno. U vaše ime zahvaljujem uvodničaru koji je najzaslužniji za današnju tako uspješnu tribinu.

Najavljujem da ćemo se idući mjesec baviti zanimljivom temom – *Ulogom FINA-e u ovrsi*. Hvala lijepa na sudjelovanju na tribini i do viđenja u ožujku!